

М. С. Богачик,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

СПЕЦИФІКА КОМП'ЮТЕРНОГО СЛЕНГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті розглянуто питання генезису, дефініції та функціонування комп'ютерного сленгу. Висвітлені передумови та способи його виникнення. Представлено класифікацію комп'ютерного сленгу. Проаналізовані способи словотворення та основні шляхи перекладу комп'ютерного сленгу. Визначено місце комп'ютерного сленгу в англійській мові.

Ключові слова: сленг, комп'ютерний сленг, генезис, словотворення, переклад.

В статье рассмотрен вопрос генезиса, дефиниции и функционирования компьютерного сленга. Освещены предпосылки и способы его возникновения. Представлена классификация компьютерного сленга. Проанализированы способы словообразования и основные пути перевода компьютерного сленга. Определено место компьютерного сленга в английском языке.

Ключевые слова: сленг, компьютерный сленг, генезис, словообразование, перевод.

The questions of genesis, definition and functions of computer slang were considered in the article. Computer slang is a kind of slang used by both professional (IT specialists) and other users of computers. Rapid development of the computer slang caused by the widespread use of computer technologies in modern society and the gradual spread among native speakers of the language recipient. The preconditions and the ways of computer slang occurrence were highlighted. The basis of computer slang was formed with the words borrowed from English, as almost all modern information and communication technologies appeared in the USA. It is detected that computer slang combines the features of professionalism (serves for communication between people of one profession), vulgarism (includes a rather crude vulgar words), jargon (includes words that have unclear and hidden meaning for people who do not use information and communication technologies) and slang (expressively and emotionally colored vocabulary of spoken language, which is often considered as violation of the standard language). The classification of computer slang was presented. The following thematic structure of computer slang was determined: programs and their varieties, symbols, signs, actions, functions and commands, computer and its parts, system parts and devices, information units, designation and description of people connected with programming. The ways of computer slang formation were analyzed (tracing (full borrowing, part-tracing (partial borrowing), translation with using a standard vocabulary in a particular meaning, translation with using slang of the other professional groups, phonetic mimicry). The ways of computer slang translation were analyzed (transliteration, transcription, tracing, explication – descriptive translation). The place of computer slang in English was determined.

Key words: slang, computer slang, genesis, word formation, translation.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У 1946 році в США з'явилися перші електронно-обчислювальні машини (ЕОМ). З середини 80-х рр. відбувається масова інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життя та діяльності людства (освіта, робота, спілкування, розваги). Потужні зростаючі темпи глобалізації та комп'ютеризації спричинили появу нової специфічної лексики, пов'язаної з інформаційно-комунікаційними технологіями. Джерелом поповнення цієї лексики є англійська мова, оскільки практично всі сучасні інформаційно-комунікаційні технології з'являються у США (на території так званої Silicon Valley, яка відома численними дослідницькими центрами у галузі інформаційно-комунікаційних технологій) й природно, що вони одержують словесне позначення (номінацію) англійською мовою. Особливістю комп'ютерної лексики є те, що вона поступово стала актуальною та загальноживаною не лише серед спеціалістів, які активно застосовують інформаційно-комунікаційні технології у своїй професійній діяльності, але й більшості людей, які користуються комп'ютерами у повсякденному житті. У зв'язку з процесом комп'ютеризації усіх сфер життя та діяльності людства виникає необхідність засвоєння нової комп'ютерної лексики (сленгу) мовцями.

Аналіз основних досліджень і публікацій, присвячених даній проблемі. Актуальність дослідження зумовлюється тим, що попри численні наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячені питанню комп'ютерного сленгу (І. Арнольд, А. Баранов, Ф. Бацевич, Т. Беляєва, Н. Виноградова, І. Гальперін, П. Горшков, О. Есперсен, Є. Жирмунський, Т. Захарченко, Ю. Зацний, Н. Купцова, Ч. Леланд, П. Лихолітов, М. Маковський, Е. Партрідж, Е. Раймонд, Т. Соловійова, Р. Спірс, Г. Судзіловський, Т. Торн, С. Флекснер, В. Хомяков та ін.) і формування нової лексики (І. Арнольд, В. Богданов, С. Волков, В. Заботкіна, Г. Міклашевська, М. Нікітіна, А. Смірнецький та ін.), проблеми генезису, дефініції, функціонування, утворення та перекладу комп'ютерного сленгу є надзвичайно об'ємними та потребують детальнішого вивчення.

Мета статті – проаналізувати специфіку комп'ютерного сленгу в англійській мові.

Завдання статті:

- розглянути питання генезису, дефініції та функціонування комп'ютерного сленгу;
- представити класифікацію комп'ютерного сленгу;
- проаналізувати способи утворення та основні шляхи перекладу комп'ютерного сленгу.

Виклад основного матеріалу. Надзвичайно швидкий та поступовий прогрес комп'ютерної лексики спричиняє появу нової динамічної системи – комп'ютерного сленгу. З'ясуємо місце та роль цього мовного явища в англійській мові.

Вся лексика будь-якої мови поділяється на літературну та нелітературну. Літературна лексика вживається переважно в літературі чи усній мові офіційного характеру і включає в себе: книжні слова, стандартні розмовні слова та нейтральні слова. Нелітературна лексика вживається переважно в розмовній мові, має неофіційний характер і включає в себе: професіоналізми, вульгаризми, жаргонізми та сленг.

Професіоналізми – це слова, які використовуються невеликими групами людей, які об'єднані певною професією.

Вульгаризми – це грубі слова, які зазвичай не вживаються освіченими людьми в суспільстві; спеціальній лексиці, що використовується людьми найнижчого соціального статусу (в'язнями, торговцями наркотиками, бездомними тощо).

Жаргонізми – це слова, які використовуються певними соціальними чи об'єднаними спільними інтересами групами, які несуть таємний незрозумілий для всіх зміст. Ю. Скребньов визначає жаргон як «...слова професійних і соціальних груп, що відрізняються неформальним характером і є жартівливою заміною слів, які вже існують в нейтральній сфері літературної мови» [8].

Деякі вчені отожднюють поняття «жаргонізми» та «сленгові слова». Зокрема М. Кочерган зазначає, що жаргонізми або сленгові слова – це «...слова, властиві розмовній мові людей, пов'язані певною спільністю інтересів» [6, с. 215].

Серед науковців існує досить багато суперечливих підходів та дефініцій щодо трактування поняття «сленг». Єдиного визначення цього терміну не існує досі. Вчені, які студіювали питання визначення сленгу, так і не дійшли єдиного висновку. Розглянемо різні підходи до трактування поняття «сленг».

Деякі вчені, визначаючи поняття сленг, наголошують на емоційно-експресивній забарвленості цієї лексики.

Зокрема в словнику сучасного українського сленгу зазначено, що сленг – це «...досить синкретичне мовне утворення, що включає загальний масив розмовної емоційно-експресивної лексики, не відображеної у сучасній лексикографічній практиці» [9, с. 33]. В. Жирмунський, В. Хомяков, Т. Беляєва, Ф. Бачевич визначають сленг як сукупність мовних засобів зниженого мовлення, що слугує для вираження експресивного плану спілкування. Є. Стрига трактує сленг як «...експресивно та емоційно забарвлену лексику розмовної мови, що відхиляється від прийнятної літературної мовної норми» [11, с. 186–187]. Л. Костіна, А. Стеценко розглядають сленг як «...емоційно-забарвлені слова розмовного типу, переважно жаргонного характеру, які в сучасних умовах мають тенденцію легко переходити в літературну мову» [4].

Інша група вчених, трактуючи поняття сленг, акцентує увагу на те, що це знижені лексико-фразеологічні одиниці, порушення норм стандартної мови.

Так Л. Ставицька трактує сленг як «...практично відкриту мовну підсистему ненормативних, стилістично знижених лексико-фразеологічних одиниць» [10, с. 42]. В Енциклопедії Британіка [12] зазначено, що сленг – це нетрадиційні слова або фрази, які виражають або щось нове, або щось старе по-новому.

Комп'ютерний сленг відрізняється від інших сленгів тим, що у ньому поєднуються характерні риси професіоналізмів, вульгаризмів, жаргонізмів та сленгу, оскільки він:

- слугує для спілкування людей однієї професії – програмістів, користувачів інформаційно-комунікаційних технологій (професіоналізми);
- включає в себе досить вульгарні, грубі слова (вульгаризми);
- включає в себе слова, які мають незрозумілий таємний зміст для людей, які не користуються інформаційно-комунікаційними технологіями (жаргонізми).

Розглянемо трактування поняття «комп'ютерний сленг».

З появою інформаційно-комунікаційних технологій комп'ютерний сленг розглядався як слова, що вживаються лише людьми, які мають безпосереднє відношення до комп'ютерів у повсякденному житті, та заміняють професійну лексику і відрізняються розмовною, а іноді і грубо-фамільярною забарвленістю.

З бурхливою інтеграцією інформаційно-комунікаційних технологій у життя та діяльність сучасного суспільства поняття комп'ютерного сленгу набуває ширшого значення. Комп'ютерний сленг починає розглядатися як різновид сленгу, який використовується професійними (наприклад, IT-спеціалістами) та іншими користувачами комп'ютера. І. Міщук визначає комп'ютерний сленг як «...слова, які слугують для спілкування людей однієї професії – програмістів, або просто людей, які користуються послугами комп'ютера» [7, с. 69]. Є. Стрига трактує комп'ютерний сленг як «...професійну мову «комп'ютерників» і програмістів, а також людей, чия професійна діяльність тісно пов'язана з комп'ютерами та їх використанням; галузь професійної мови, доступну звичайним користувачам комп'ютерів і яка включається ними в своє мовлення» [11, с. 187].

Існують численні класифікації тематичної структури комп'ютерного сленгу.

Н. Виноградова [1] представляє таку тематичну структуру:

- 1) комп'ютер та його деталі;
- 2) програми та їх різновиди;
- 3) людина, яка працює з комп'ютером;
- 4) типові операції, які здійснюються під час роботи.

О. Котова [5] пропонує дещо розширену тематичну структуру комп'ютерного сленгу:

- 1) програми (наприклад, finger – програма, яка відображає будь-яку інформацію, bridge – прилад, що об'єднує дві мережі);
- 2) символи, знаки (наприклад, sharp, rigpen – дієз, wow – знак оклику, wax – ліва фігурна дужка, splat – символ зірочка, spike – вертикальна лінія, worm – тире, ques – знак питання);
- 3) дії (наприклад, gobble – поглинати дані з буферної пам'яті, sleep – знаходитися в режимі очікування);
- 4) функції і команди (наприклад, gare – знищувати файл чи програму без можливості її відновлення, zip – переміщати курсор, gronk – відключати);
- 5) системи;

6) деталі та пристрої (наприклад, mouse – маніпулятор «мишка», app – комп'ютерне програмне забезпечення, cash memory – пам'ять, необхідна для того, щоб центральний процесор менше простоював через низьку діяльність основної пам'яті, track ball – спеціальний прилад у вигляді круга і 2 чи 3 кнопок, який слугує заміником маніпулятора «мишки»);

7) (інформаційні) одиниці вимірювання;

8) позначення та характеристика людей, пов'язаних з програмуванням (наприклад, geek, luser, bagbiter – некомпетентний користувач інформаційно-комунікаційних технологій, jock, hacker – люди, які є компетентними користувачами інформаційно-комунікаційних технологій, cyberbody – співрозмовник в Інтернеті, admin – адміністратор, людина чи відділ, який займається організацією, troll – той, хто надсилає провокативні повідомлення на форумах).

П. Горшков [2] визначає такі основні методи утворення комп'ютерного сленгу:

1) калька (повне запозичення) – спосіб утворення шляхом запозичення слова в цілому зі своїм власним написанням, значенням та вимовою. Цей спосіб передбачає заміну усіх звуків у слові, що запозичається відповідними звуками української мови (наприклад, driver – драйвер, user – юзер, computer – комп'ютер, printer – принтер, scanner – сканер, message – меседж);

2) напівкалька (запозичення основи) – спосіб словотворення шляхом запозичення слова і його підпорядкування правилам та нормам спелінгу та граматики, які існують в мові-реципієнті (наприклад, to connect – конектитися, to chat – чатитися, webcam – вабка, ICQ – аська, flash card – флешка);

3) переклад:

– з використанням стандартної лексики в особливому значенні (наприклад, Windows – вікно, virus – вірус, живність, disk – диск, млинець);

– з використанням сленгу інших професійних груп (наприклад, computer – комп, тачка, апарат, машина, hardware – залізо);

4) фонетична мімікрія – метод, що ґрунтується на фонетичному збігові семантично несхожих загальноживаних слів та англійського комп'ютерного сленгу. Слово, яке переходить до сленгу, отримує абсолютно нове значення, не пов'язане із загальноживаним (наприклад, mail – мило, button – батон, laser printer – лазер).

Є. Снікєєва [3] визначає такі засоби перекладу комп'ютерного сленгу:

- 1) транслітерація – за допомогою українських букв передаються букви, з яких складається англійське слово;
- 2) транскрипція – передача українськими літерами не орфографічної форми, а звучання англійського слова;
- 3) калькування – це засіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфеми або слів) їх лексичними відповідностями у мові перекладу;
- 4) експлікація (описовий переклад) – це лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця мови-оригіналу замінюється словосполученням, яке дає пояснення або визначення даної одиниці.

Висновки та перспективи подальшого розвитку проблеми. Таким чином, основними методами утворення комп'ютерного сленгу є калька, напівкалька, переклад та фонетична мімікрія; найпоширенішими способами перекладу є транслітерація, транскрипція, калькування та експлікація. Комп'ютерний сленг є динамічною системою, яка стрімко розвивається та інтегрується у життя і діяльність сучасного суспільства у зв'язку із глобальною комп'ютеризацією. Це мовне явище потребує детальнішого вивчення, оскільки жоден словник не в змозі наздогнати темпи виникнення та розвитку комп'ютерного сленгу.

Література:

1. Виноградова Н. В. Компьютерный сленг и литературный язык : проблемы конкуренции / Н. В. Виноградова // Исследования по славянским языкам. – 2001. – № 6. – С. 203–216.
2. Горшков П. А. Сленг хакеров и геймеров в Интернете : автореф. дис. На соискание уч. степени канд. филол. наук / П. А. Горшков. – Москва, 2006. – 21 с.
3. Снікєєва Є. М. Особливості перекладу комп'ютерних термінів на українську мову / Є. М. Снікєєва // Вісник СумДУ. – 2001. – № 5 (26). – С. 54–59.
4. Костіна Л. С. Стилистичні особливості американського комп'ютерного сленгу [Електронний ресурс] / Л. С. Костіна, А. М. Стеценко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/SND/Philologia/2_kostina%20l.s.doc.htm
5. Котова О. Е. Структура и семантика англоязычного комп'ютерного жаргона [Електронний ресурс] / О. Е. Котова. – Режим доступу : <http://www.isuct.ru/conf/antropos/section/3/kotova.htm>
6. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підр. [для студ. вищ. навч. зал. освіти] / М. П. Кочерган. – К. : Видав. центр «Академія», 2002. – 368 с.
7. Міщук І. М. Особливості перекладу американського комп'ютерного сленгу українською мовою / І. М. Міщук // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. – 2013. – №9 (268), Ч. 1. – С. 69–72.
8. Скребнев Ю. М. Основы стилистики английского языка / Ю. М. Скребнев. – М., 2000. – С. 66–72.
9. Словник сучасного українського сленгу / упор. Т. М. Кондратюк. – Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.
10. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг / Л. О. Ставицька. – К. : Часопис «Критика», 2005. – 462 с.
11. Стрига Е. В. Комп'ютерний сленг у сучасній англійській мові : походження та функціонування / Е. В. Стрига // Записки з романо-германської філології. – Вип. 1 (32). – 2014. – С. 186–191.
12. Encyclopedia – Britannica Online Encyclopedia [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.britannica.com>.

УДК 811.161.2/1'373.7+811.111/2'373.7

Т. Г. Бондар,

Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк

ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ ПАРЕМІОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ОПОРНИМИ КОМПОНЕНТАМИ ДОРОГА, ШЛЯХ, ПУТЬ, ROAD, WAY, WEG, BAHN

У статті проаналізовано, які значення лексеми дорога, шлях, путь, road, way, Weg і Bahn реалізують у складі прислів'їв та приказок (загальна кількість паремій – 221) та описано їхні типові дистрибуції. Показано, що найчастотнішими у прислів'ях та приказках є лексеми дорога, Weg, way та road (дещо рідше трапляється лексема путь), які реалізують значення 'смуга землі, по якій їздять і ходять', 'напрямок, маршрут пересування', 'напрямок діяльності, шлях розвитку', 'процес їзди, подорож, мандрівка'.

Ключові слова: паремія, концепт, лексичне значення, дистрибуція.

В статье проанализировано, какие значения лексемы дорога, шлях, путь, road, way, Weg и Bahn реализуют в составе пословиц и поговорок (общее количество паремий – 221) и описаны их типичные дистрибуции. Показано, что наиболее частотными в пословицах и поговорках являются лексемы дорога, Weg, way и road (несколько реже встречается лексема путь), которые реализуют значения 'полоса земли, по которой ездят и ходят', 'направление, маршрут передвижения', 'направление деятельности, путь развития', 'процесс езды, путешествие'.

Ключевые слова: паремия, концепт, лексическое значение, дистрибуция.

The article shows which meanings of the lexemes дорога, шлях, путь, road, way, Weg and Bahn are realized within 221 proverbs and sayings. It is noticed that the most frequently used lexemes in proverbs and saying are the following: дорога, Weg, way and road (lexeme путь is less frequent). These lexemes realize such semantic meanings as 'a specially prepared hard surface to travel on', 'direction, route to be taken in order to reach a place', 'activity, way of development', 'the journey'. The article also deals with typical distributions of the lexemes under investigation.

Keywords: proverbs and sayings, concept, lexical meaning, distribution.

Прислів'я та приказки формують один з фрагментів мовної картини світу. Вони слугують яскравим доказом національно-культурної специфіки різних лінгвокультур. Паремії містять цінні поради, застереження, узагальнюють досвід народу і відзначаються широтою тематики та універсальністю охоплення явищ дійсності. Саме тому їхні різні аспекти неодноразово привертати увагу дослідників (див. роботи К.І. Грігаса [1], Г.Л. Пермякова [5], Ю.Й. Левіна [4], Є.В. Іванової [2], [3] та ін.).

Когнітивний підхід до дослідження прислів'їв та приказок передбачає розгляд їхньої семантики як відображення закріпленого в мові знання. Лінгвіста-когнітолога цікавить не тільки значення, а й внутрішня форма прислів'я, його лексичний склад, конотація та асоціативний комплекс, оскільки лише завдяки такому комплексному аналізу можна описати бачення світу, репрезентоване прислів'ям [3, с. 5].